

Готгольд Лессінг

БАЙКИ
У ПРОЗІ

Готгольд Ефраїм Лессінг

Байки у прозі

Вітчизна
Київ–2008

Ebenezer Loring.

(1729—1781)

Готгольд Ефраїм Лессінг

Байки у прозі

З німецької переклав
Ігор АРТЕМЧУК

ББК 84.4Нім
Л51
УДК830

У XVIII столітті Г. Е. Лессінг опублікував свої «Байки у прозі», опираючись на теми байок Езопа і Федра. Саме опираючись, бо зміст більшості байок Лессінг передав по-своєму, а деякі осучаснив.

© Ігор Артемчук, переклад, 2008.
© Анатолій Василенко, художнє оформлення, 2008.
© Видавництво журналу «Вітчизна», 2008.

ISBN 978-966-8623-14-1

ВЕЛИКИЙ ПРОСВІТИТЕЛЬ

Одним із найвидатніших представників німецького просвітництва другої половини XVIII століття є Готгольд Ефраїм Лессінг (1729—1781) — драматург, основоположник німецької класичної літератури, літературний критик, теоретик мистецтва, байкар, філософ.

Просвітительська діяльність Лессінга знайшла своє вираження і в байках. Краші з них мають глибокий соціальний зміст. У байках Лессінг чуйно відгукується на те, чим жили його сучасники, від чого страждав німецький народ. Стріли його сатири спрямовані проти дикого свавілля деспотів — князів і їхніх продажних чиновників, проти розбещеності попів і ченців.

Лессінг довів німецьку байку свого часу до найбільшої довершеності як щодо змісту, багатого, розмаїтого, безпосередньо пов'язаного з сучасним йому суспільним життям, так

і щодо форми. Його байки — зразки чудової німецької прози, у них стислість, художня майстерність гармоніює зі змістом.

У байці обсягом шість-десять рядків виставлено на загальний сміх недоліки суспільства.

У байках немає жодного зайвого слова, а розміщені та об'єднані ці слова так, що складають ритмічне ціле.

Свої байки Лессінг опублікував у 1759 році. Чи ж сучасний він через два з половиною століття. Ось послухайте скорочений виклад байки «Лисиця і маска»:

Лисиця надибала маску і сказала: «Чи ти ба! Упізнаю вас, балакуни! Базіки!»

Погодьтеся, наче про наших депутатів.

Для Німеччини Лессінг — як Григорій Сковорода для України. Подаємо на суд читачів байки Лессінга.

Перекладач

Видіння

Я лежав біля струмка у глухій гушавині лісу, де мені не раз вдавалося підслухати розмови звірів, і під тихе дзюрчання води намагався втілити черговий свій вимисел у єдвабну онову, якій віддає перевагу байка ще з часів Лафонтена.

Я міркував, одбирав, відкидав, чоло моє пітніло... Усе дарма — аркуш паперу, що лежав переді мною, залишався незайманим. Роздратований, я підхопився... Але що це? Переді мною стояла вона — Муза байки. Усміхнувшись, вона сказала мені:

— Учню мій, навіщо ці нікчемні зусилля? Правда потребує гармонії байки, але чи потрібна байці гармонія? Тож дивися не пересоли. Досить і вимислу автора; виклад хай буде несилуваний, це — справа прозаїка, як смисл — справа мудреця.

І лишень хотів я їй відповісти, як Муза щезла.

«Щезла? — запитає мене читач. — Але ж, напевне, ти хотів нам локшини на вуха наче-пити? Ці жалюгідні висновки, до яких привела тебе твоя безпорадність, ти уклав у уста Музи! Хоча до цього поспіль вдається...»

А проте, це не так уже й погано, читачу! Ніякої Музи я не бачив. Я розповів тобі байку, з якої ти вже сам потурбуйся вивести мораль. Я не перший і не останній з тих, хто вкладає свої вимисли в уста небесного оракула і потім видає їх за власні афоризми.

Соловейко і Жайвір

Що сказати поетам, які так охоче залітають за світобачення більшої частини своїх читачів? Хіба те, що сказав якимось Соловейко Жайворонкові:

— Чи не для того, друже, ти залітаєш так високо, щоб тебе ніхто не почув?

Лев і Заєць

Один Лев ушанував своєю увагою кумедного Зайця і заприятелював з ним.

— Чи це правда, — запитав його одного разу Заєць, — що на вас, Левів, жалюгідний крик півня може нагнати великого страху?

— Насправді це так, — відповів Лев, — але тут я хотів би ще додати, що у нас, великих звірів, є маленькі, але вразливі місця. Ти, напевне, чув про Слонів, що рохкання Свині, наприклад, наводить на них жах і тремтіння.

— Чи ба? — перервав його Заєць. — Отепер я зрозумів, чому такого переляку наганяє на нас гавкання собаки!

Горобці

У старій церкві Горобці намостили силу-силенну гнізд. Та прийшла пора оновити храм. І став він таким гарним, аж сяє. І тоді повернулися Горобці, щоб зайняти свої старі гнізда. Але свого житла ніхто не знайшов — ніде ні шпарини.

— Яке неподобство! — ремствували Горобці. — На що годиться тепер ця велика будова? Полетімо ж геть і залишімо цю нікчемну купу каміння.

Осел і мисливський Кінь

Захотілося Ослові позмагатися наввипередки з мисливським Конем, хто з них прибіжить першим. Осел, звісно, відстав, і його осміяли.

— Знаю я, в чім тут річ, — сказав Осел. — Місяців зо три тому наступив я на колючку, у мене й зараз нога болить.

— Прошу пробачення, — мовив проповідник Лідергольц, — якщо моя нинішня проповідь не була такою глибокою і повчальною, як цього слід було чекати від вірного послідовника Мосгейма. Тиждень тому надсадив я горло, як ви самі чуєте, й досі хриплю.

Зевс і Кінь

— Творче звірів і людей, — наблизившись до трону Зевса, звернувся Кінь, — хочеться вірити, що я найкраще з усіх створінь, якими ти прикрасив Землю. Але чи ж не варто ще щонебудь придумати, щоб удосконалити мене?

— І що ж тобі хотілося б, щоб я удосконалив? Кажі! Врахую твоє побажання, — сказав добрий Бог і засміявся.

— Можливо, — продовжував Кінь, — я стану ще прудкішим, якщо мої ноги будуть довші й стрункіші. Мені не завадила б лебедина шия, ширші груди надали б мені сили. І коли ти вже визначив мені носити на собі твоїх улюбленців, Людей, то сотвори природне сідло, а не те, що прилаштовує на мені благодійний вершник.

— Гаразд, — поміркував Зевс, — зажди хвилинку!

І Бог із серйозним виразом на обличчі проказав заклинання. Тут у пилюці завору-

шилося щось живе, воно виростало в якусь істоту, і раптом перед тронем постав — бридкий Верблюд!

Кінь затремтів, побачивши цю жахливу потвору.

— Ось маєш вищі й могутніші ноги, — сказав Зевс, — тут тобі й довша шия, як у лебедя, і широкі груди, тут і природне сідло! Чи хочеш ти, Коню, щоб я й тебе створив таким?

Кінь усе ще не міг прийти до тями.

— Отож іди, — сказав Зевс, — і будь розумніший, цього разу я тебе не покараю. Інакше весь вік каятимешся... А ти живи, нове створіння, — Зевс затримав свій погляд на Верблюді, — і Кінь, як тільки побачить тебе, завжди жахатиметься.

Мавпа і Лисиця

— Назви мені найпроворнішого звіра, якого я не змогла б наслідувати! — звернулася Мавпа до Лисиці. Лисиця відповіла:

— А ти назви мені наймерзенніше створіння, котрому спало б на думку наслідувати тебе.

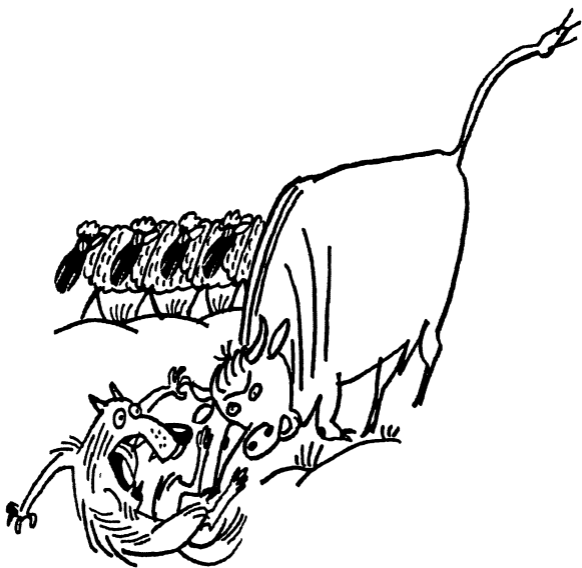
Письменники, співвітчизники мої, чи варто висловитися ще ясніше?

Войовничий Вовк

— Мій батько, вічна слава йому, — хвалився молодий Вовк Лисиці, — був справжнім героєм! Він наводив страх на всю місцевість! Він святкував перемогу більш як над двомастами ворогами і їхні чорні душі послав у царство загибелі. І чи диво те, що одному ворогові він мусив скоритися?

— Так міг би висловитися оратор, виголошуючи промову над могилою, — сказала на це Лисиця, — але тверезий історик додав би до цього: ті двісті ворогів, над якими Вовк святкував перемогу, то були Вівці та Осли, і єдиний ворог, котрий його здолав, — це був бугай, на якого Вовк насмівся напасти!

Хом'як і Мурашка

— Ви, бідолашні Мурашки, — звернувся Хом'як до малих трударів, — чи винагороджуються ваші зусилля, що ви ціле літо працюєте, аби зібрати якусь дешицю? Якби ви лише могли глянути на мої запаси!

— Слухай, — відповіла йому Мурашка, — якщо вони більші, ніж ти потребуєш, тоді Людина матиме рацію, коли вона тебе пограбує і очистить твої комори за твою розбійницьку зажерливість, а ти за це накладеш життям!

Кінь і Буйвол

На баскому Коні гордо гарцював бравий Хлопчик. Тут гукнув Коневі дикий Буйвол:

— Ганьба! Я б не дався, аби якийсь Хлопчик та мене загнуждав!

— Але ж це я! — відповів Кінь. — Невелика честь була б мені скинути з себе Хлопчика!

Фенікс

Через кілька тисячоліть випала Феніксу доля постати перед очі смертних. Обступили його вражені Звірі і Птахи. Вони розглядали його, дивувалися і захоплено звеличували.

Та дуже швидко зійшлися думки споріднених душ, котрі зітхали:

— Нещасний Фенікс! Важка доля судилася йому, бо він не матиме ні коханої, ні друга. Адже він єдиний у своєму роді.

Дуб і Свиня

Зажерлива Свиня під високим Дубом об'їдалася опалими жолудями. Не проковтнувши надкушеного жолудя, вона невситимим оком уже дивилася на інші.

— Безсовісна ти тварюко! — вигукнув нарешті Дуб. — Ти поїдаєш мої плоди, але й разу не глянеш на мене вдячним поглядом.

Свиня застигла на мить і рохнула у відповідь:

— А чого на тебе дивитися? Якби я знала, що твої жолуді та опадають ради мене, тоді подарувала б я тобі вдячний погляд.

Гуска

Пір'я Гуски своєю білизнаю осоромило сніг, який шойно випав. Пишаючись цим блискучим подарунком природи, Гуска стала вважати, що вона народжена для того, щоб бути схожою на Лебедя, а не такою, як є насправді.

Вона відокремилася від табуна і, самітня, гордо плавала у ставку. Напружуючи зусилля, витягувала підступно коротку шию, намагаючись зробити її довшою. Потім вона хотіла надати величавої гнучкості шиї, як у Лебедя, благородного птаха Аполлона.

Та все дарма: туга шия, як не викривувалася, Лебедя з Гуски не зробила.

Страус

— Я зараз полечу! — вигукнув гігантський Страус, і все царство птахів оточило його, очікуючи дива.

— Я зараз полечу! — вигукнув він ще раз, випростав свої дебелі крила, наче корабель з напнутими вітрилами, тільки на суші, але від землі так і не відірвався.

Погляньте сюди, ось поетична картинка непоетичних голів, котрі з перших рядків своїх нечуваних од вихваляються в гордому леті досягти хмар і зірок, але залишаються вірні лише прахові земному.

Лисиця і Лелека

— Розкажи мені про далекі країни, котрі ти бачив, — звернулася Лисиця до мандрівника Лелеки.

І Лелека почав розповідати і називати всі калюжі та заболочені луки, де він пригощався смачними черв'яками та жирними жабами.

Ви були в Парижі, мій добродію? Де найкраще подають? Які вина, на вашу думку, вам до смаку?

Молода Ластівка

— Що ви тут робите? — запитала Ластівка працюючих Мурашок.

— Ми готуємо запас на зиму, — відповіли ті.

— Це розумно, — сказала Ластівка, — я також займуся цим.

І одразу почала збирати мертвих павучків і мух і носити їх до свого гнізда.

— Навіщо це? — нарешті запитала її мати.

— Як навіщо? Це запас на лиху зиму, люба матінко, і ти збирай! Це мудрі Мурашки навчили мене цього.

— О, хай практичні Мурашки займаються доброю справою, — відповіла мати, — але що властиве Мурашкам, те несприйнятне для жодної Ластівки. Мати-природа визначила нам іншу долю. Коли мине золоте літечко, ми покинемо ці місця; після важкого перельоту нас приймуть теплі краї, де ми без зусиль відпочинемо, доки не прийде весна, яка пробудить нас до нового життя.

Вовк на смертному ложі

Вовка залишили останні сили, і перед його очима промайнули пережиті роки.

— Звичайно, я — грішник, — сказав він, — але, сподіваюся, до великих грішників не належу. Я вчинив багато зла, але й було чимало доброго. Одного разу, пригадую, надібав я бекаюче Ягня, що відбилося від отари, я б міг його без особливих зусиль задушити, але не зробив цього. Саме в ці хвилини з великою байдужістю вислухав я образливу хулу однієї вівці, хоча поблизу не було жодного собаки.

— Усе це я можу потвердити, — сказав його друг Лис, котрий прийшов стулити йому повіки, — але я пригадую ще деякі обставини цієї зустрічі. Це було саме тоді, коли ти ледве волочив ноги, бо вдавився кісткою, і лише м'якосердий Журавель витяг її з твого горла.

Пелікан

З добре вихованими дітьми батькам горя немає. Та коли нерозумний батько ладен і кров серця віддати для свого неабиякого сина, то це не любов, а дурість.

Один доброчесний Пелікан, дивлячись на зголоднілих пташенят, розірвав свої груди гострим дзьобом і власною кров'ю нагодував дітей.

— Я дивуюся твоїй ніжності, — сказав йому Орел, — і оплакую твою сліпоту. Поглянь, серед твоїх діток, що ти висидів, є й нікчемне зозуленя.

Це насправді було так: байдужа Зозуля підкинула йому своє яйце! Чи ж гідні невдячні Зозулі, щоб за них віддавати своє життя?

Лев і Тигр

Лев і Заєць, як кажуть, сплять із розплющеними очима. Так і спав один Лев, втомлений після великого полювання, біля входу до своєї печери, яка наводила жах на всю околицю.

Тут мимо пробігав Тигр і засміявся, почувши тихе хропіння.

— Це той Лев, котрий нікого не боїться!
— вигукнув Тигр. — І, звичайно, він спить, як Заєць!

— Як Заєць? — зірвався на ноги Лев і захопив пересмішника за горло. Тигр облився своєю кров'ю, а заспокоєний Лев улігся знову спати.

Осел і Вовк

Осла зустрів голодний Вовк.

— Май співчуття до мене, — промовив тремтячий Осел, — я бідна, хвора тварина; поглянь лише, яку скалку загнав я в ногу.

— Ти насправді розчулив мене, — відповів Вовк. — І я вважаю своїм обов'язком позбавити тебе цієї муки.

Лише проказав це Вовк — і розірвав Осла.

Кінь на шахівниці

Двоє Хлопчиків грали в шахи. Їм бракувало одного Коня, вони взяли збитого Пішака і позначили його міткою.

— Гей, ти куди? — закричали інші пішаки Коневі, — нумо, пане, крок за кроком!

Хлопчики почули цю сварку і сказали:

— Мовчіть! Бо його роль така ж, як і ваша!

Езоп і Осел

Осел сказав Езопові:

— Якщо ти знову вигадаш про мене якусь байку, то зроби так, щоб з моїх уст було сказано щось мудре й розумне.

— Від тебе — розумне? — промовив Езоп. — Наче тобі це властиво? Чи ж не скажуть тоді, що ти — учитель мудрості, а я — Осел?

Бронзова статуя

Пекельний вогонь перетворив бронзову скульптуру відомого майстра на брилу. Ця брила потрапила до рук іншому митцеві. Той, доклавши чимало зусиль і кмітливості, виготовив нову скульптуру, котра при деякій схожості на попередню все ж вирізнялася своїм задумом і вишуканістю.

Заздрість побачила це і засичала. Потім, скрегочучи зубами, втішилася:

— Добродій не зміг би виготовити цю визначну роботу, якби не мав під рукою матеріалу колишньої статуї.

Геркулес

Як тільки Геркулес піднісся на небо, то першою з богинь, кого він відвідав, була Юнона. Усі боги і навіть Юнона здивувалися.

— Як, своєму ворогові, — гомоніли на небі, — ти вклонився раніше від усіх богів?

— Так, саме їй, — відповів Геркулес. — Адже це її переслідування спонукали мене до великих діянь, якими я заслужив небо.

Олімп схвалив відповідь нового бога, і Юноні було приємно.

Лев з Ослом

Коли Езопів Лев ішов через ліс з Ослом, котрий допомагав йому своїм страшним голосом виганяти звірів, якась зухвала Ворона гукнула з дерева:

— Яке чудове товариство! І не соромно тобі йти разом з Ослом?

— Хто мені потрібен, до того я й прихильний, — відповів Лев.

Так думають усі вельможі, коли поблажливо ставляться до кого-небудь з підлеглих.

Собаки

— Як змалів у цій країні наш собачий рід! — сказав один Пудель, котрий чимало мандрував світом. — На далекому континенті, який люди звать Індією, ось де справжні Собаки! Собаки, мої брати! Ви мені не повірите, але ось що я бачив на власні очі: там Собаки навіть Лева не бояться і сміливо стають з ним на герць!

— І що ж, — запитав Пуделя один досвідчений Гончак, — трапляється, що вони перемагають Лева?

— Перемагають? — перепитав Пудель. — Про це мені нічого не відомо. І чи не однаково? Досить того, що вони нападають на самого Лева!

— Таке кажеш, — заперечив Гончак, — якщо вони його не перемагають, оці твої зухвалі Собаки в Індії, то вони нічим не кращі від нас, а навпаки — дурніші!

Водяна Змія

Зевс поміняв Жабам царя: замість мирної Колоди дав водяну Змію.

— Ти хочеш бути нашим царем? — кричали Жаби. — Тоді навіщо ти нас пожираєш?

— Тому, — відповіла Змія, — що ви благали Зевса, аби я була вашим царем!

— Я тебе не просила! — вигукнула одна Жаба, котру Змія своїми очима вже майже проковтнула.

— Не просила? — перепитала Змія. — Тим гірше! Тоді я проковтну тебе за те, що ти мене не просила!

Віл і Теля

Дужий Віл, переступаючи поріг хліва, зачепив своїми могутніми рогами горішній одвірок і розтросив його.

— Поглянь, Пастуше! — закричало Теля.
— Я тобі такої шкоди ніколи не роблю.

— Як би я радів, — відповів той, — якби ти могло так вчинити!

Мова Теляти — це мова здрібнених філософів. «Зухвалий Бейль! — кажуть вони. — Скільки добрих душ роздратував він своїми зарозумілими сумнівами!»

О панове! Як би вам хотілося бути злими, якби кожен з вас міг стати таким, як Бейль!

Ягня, котре захищали

Гілакс, пес із роду вівчарок, охороняв мале Ягня. Його побачив Лікодес, котрий шерстю, мордою і вухами був дуже схожий на Вовка, і попрямував на нього.

— Ти Вовк! — закричав Лікодес. — Ти що тут робиш з Ягням?

— Ти сам Вовк! — заперечив Гілакс. (Собаки не впізнали один одного.) — Йди геть, інакше ти дізнаєшся, що я його охоронець.

Тоді Лікодес захотів силою відібрати Ягня у Гілакса; Гілакс же хотів довести свою правоту і теж силою, і бідне Ягня — через сутичку захисників — наклало життям.

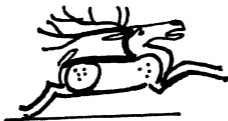

Віл і Олень

Дужий Віл і прудконогий Олень паслися разом у лузі.

— Послухай, Оленю, — сказав Віл, — ну-мо триматися разом, і якщо на нас нападе Лев, ми дамо йому належну відсіч!

— На мене не розраховуй, — відповів Олень. — Навіщо мені вступати у нерівний герць із Левом, якщо я впевнений, що можу врятуватися втечею?

Кози

Кози попросили Зевса, аби той дав їм роги, бо Кози раніше не мали їх.

— Поміркуйте, — сказав їм Зевс, — бо разом з рогами одержите ви в подарунок іще одну річ, яка може бути вам не до вподоби.

Але Кози наполягали на своєму, і Зевс погодився:

— Що ж, ось вам роги!

І Кози одержали роги — і бороду! Бо спершу Кози бороди теж не мали. О, як же муляла їм ненависна борода! Занадто, бо навіть горді роги не давали їм уже ніякої радості.

Осел з Левом

Коли Осел ішов через ліс з Езоповим Левом (він йому служив замість мисливського різка), йому зустрівся інший, знайомий Осел, який гукнув:

— Добрий день, брате!

— Нахаба! — почулося у відповідь.

— Чому? — запитав інший Осел. — Чи ти думаєш, що коли йдеш із Левом, то ти кращий, ніж я? Чи, може, ти став чимось більшим за Осла?

Ворона і Лисиця

Ворона тримала в своїх кігтях шмат отруєного м'яса, що його викинув розгніваний садівник для котів свого сусіда.

І тільки вона хотіла його з'їсти, примостившись на старому дубі, як тут надбігла Лисиця і гукнула:

— Благословенна будь, Юпітерова птахо!

— За кого ти мене маєш? — запитала Ворона.

— Як за кого? — відповіла Лисиця. — Чи ж ти не той могутній Орел, котрий щоденно прилітає сюди за вказівкою Зевса, щоб мене, бідолашну, нагодувати? Чому ти прикидаєшся? Хіба я не бачу в твоїх переможних кігтях данину, котру посилає мені через тебе твій бог?

Ворона здивувалася, але в душі зраділа, що її прийняли за Орла. «Я не стану розчаровувати Лисицю!» — великодушно випустила Ворона свою здобич та й полетіла геть.

А Лисиця розсміялася і з'їла м'ясо.

Та дуже швидко її радість затьмарилася: отрута почала діяти, і Лисиця здохла.

Щоб ви, кляті підлабузники, за свої вихваляння, крім отрути, більш нічого не мали!

Колючий куш

— Розкажи мені, — звернулася Лоза до колючого Куща, — чому так прискіпливо чіпляєшся ти до одержі людей, що проходять мимо? Чого ти хочеш цим досягти? І чим можуть вони тобі допомогти?

— А нічим! — відповів колючий Куш. — І нічого від них мені не потрібно: я хочу лише подерти одяг.

Лис

Переслідуваний Лис врятувався, вискочивши на високий мур. А щоб зіскочити, він ухопився за гілку колючого терну і приземлився, але колючки дуже його поранили.

— Жалюгідні помічники, — вигукнув Лис, — не можуть допомогти, щоб одночасно не завдати шкоди!

Олень і Лисиця

Зустрів Олень Лисицю і бідкається:

— Ой лихо нам, нещасним, слабосилим!
Зайшов Лев у спілку з Вовком.

— Із Вовком? — перепитала Лисиця. —
Ет, то не так страшно. Лев рикне, Вовк завие, а ви почуєте та й дасте ногам знати. А от було б нам страху і страху, якби той лютий Лев та намислив зайти у спілку з підступною Риссю!

Ворона і Орлиця

Ворона помітила, що Орлиця тридцять днів поспіль висиджує свої яйця, і з них, зрозуміло, вилуплюються всевидюші і дужі Орлята.

— Гаразд! І я так робитиму, — сказала Ворона.

Відтоді Ворона теж сидить на яйцях усі тридцять днів; але висиджує вона все тих же жалюгідних Вороненят.

Володар лука

Мав один чоловік дорогий, з чорного дерева лук, з якого влучно стріляв на далеку відстань і яким дуже пишався.

Та якось, вкотре його розглядаючи, сказав чоловік:

— Якийсь ти простуватий. Уся твоя краса в тому, що ти гладенький і блискучий. Шкода! Але цей гандж можна усунути! — поміркував він. — Піду-но я до найкращого різьбяр, і хай він виріже на ньому малюнки.

Так і зробив. Майстер вирізав на ньому сцену полювання. Чи ж може бути щось краще, ніж малюнки на тему полювання? Чоловік був дуже задоволений.

— Ти варта цих малюнків, моя дорога зброе! — і захотів чоловік її випробувати. Натяг тятиву — а лук зламався!

Вівчар і Соловей

Ти гніваєшся, улюбленцю Музи, на голоси парнаських борзописців? Але ж зверни увагу, що одного разу змушений був вислухати Соловей.

— Заспівай же, любий Соловейку! — звернувся Вівчар до мовчазного співака одного чудового весняного вечора.

— Ох! — зітхнув Соловейко. — Жаби так голосно квакають, що я втрачаю будь-яке бажання до співу. Хіба ти їх не чуєш?

— Чую, звичайно, — відповів Вівчар. — Але якраз твоє мовчання в тім виною, що я їх чую.

ПРИМІТКИ

- с. 6** Античні автори виступали у масках, що підкреслювали певні риси обличчя, залежно від характеру персонажів. Лис міг вважати традиційну маску за голову, бо такі маски закривали не лише обличчя, а й цілу голову, отже, були зовсім подібні до голів, порожніх усередині. Цікава ця байка у Федра («Лисиця і трагедійна маска»):

Лисиця мовить, маску розглядаючи:

«Така красуня, а бракує мозку їй!»

Це сказано для тих, кому і славу, й честь
Дарує доля, — не дає лиш розуму.

(Переклав В. Литвинов).

- с. 13** *Мосгейм* — лютеранський богослов, відомий у часи Лессінга проповідник.
- с. 14** *Зевс* — головний бог у давньогрецькій міфології, батько богів і людей.
- с. 23** *Фенікс* — у давньоєгипетській міфології птах, котрий спалював себе кожен раз при наближенні смерті, а потім відроджувався з попелу.

- с. 37** *Езоп* — (близько VI ст. до н. е.) — давньогрецький поет-байкар. Вперше здійснив літературну обробку байок, що доти поширювались усним шляхом.
- с. 39** *Геркулес (Геракл)* — у давньогрецькій міфології герой і силач, син Зевса. За свої подвиги був прийнятий у сонм олімпійських богів.
Юнона — дружина Юпітера, цариця богів, покровителька шлюбу у давньоримській міфології.
Олімп — Гора, де перебував Зевс та інші боги. [За міфами на Олімпі бенкетували і розважались боги.]
- с. 44** *Бейль П'єр (1647—1706)* — французький публіцист, філософ-скептик, один із ранніх представників французького просвітництва.
- с. 50** *Юпітер* — головне божество у давньоримській міфології; бог неба, світла, дощу, грому.

ЗМІСТ

<i>Великий просвітитель</i>	5
Видіння	7
Соловейко і Жайвір	9
Лев і Заєць	10
Горобці	12
Осел і мисливський Кінь	13
Зевс і Кінь	14
Мавпа і Лисиця	17
Войовничий Вовк	18
Хом'як і Мурашка	20
Кінь і Буйвол	22
Фенікс	23
Дуб і Свиня	24
Гуска	26
Страус	27
Лисиця і Лелека	28
Молода Ластівка	29
Вовк на смертному ложі	30
Пелікан	32
Лев і Тигр	33

Осел і Вовк	34
Кінь на шахівниці	36
Езоп і Осел	37
Бронзова статуя	38
Геркулес	39
Лев з Ослом	40
Собаки	41
Водяна Змія	42
Віл і Теля	44
Ягня, котре захищали	45
Віл і Олень	46
Кози	47
Осел з Левом	48
Ворона і Лисиця	50
Колючий куш	53
Лис	54
Олень і Лисиця	55
Ворона і Орлиця	56
Володар лука	57
Вівчар і Соловей	58
Примітки	59

Літературно-художнє видання

Готгольд Ефраїм Лессінг

Байки у прозі

З німецької переклав
Ігор АРТЕМЧУК

Редактор

Владислав Бойко

Художнє оформлення

Народного художника Анатолія Василенка

Комп'ютерний дизайн і верстка

Вікторії Стрикун

Підписано до друку 12.11.2008. Формат 60x84^{1/32}

Гарнітура AG Presquire. Папір офсетний.

Друк офсетний. Наклад 1000. Ум. друк. арк. 1,9. Зам. № 28-4600

Надруковано у Видавничо-поліграфічному центрі

"Київський університет"

01601, Київ, б-р Т. Шевченка, 14, тел.: 234 3128

Свідоцтво внесено до державного реєстру ДК № 1103 від 31.10.02.

Лессінг Г. Е.

- Л51** Байки у прозі / З нім. пер. І. Артемчук. — К.: Видавництво журналу «Вітчизна», 2008. — 64 с.

ISBN 978-966-8623-14-1

У XVIII столітті Г. Е. Лессінг опублікував свої «Байки у прозі», опираючись на теми байок Езопа і Федра. Саме опираючись, бо зміст більшості байок Лессінг передав по-своєму, а деякі осучаснив.

ББК 84.4Нім
УДК 830

Коротко про перекладача

Артемчук Ігор Максимович

Народився 18 листопада 1937 року у с. Ладжинка Уманського району на Черкащині.

1959 року закінчив факультет романо-германської філології Чернівецького університету.

Працював учителем, служив у Збройних Силах (Німеччина, Чукотка, Україна). Згодом — на творчій роботі.

Видав книжки:

«Цікаві бувальщини» (1966, 1969, 1974); «Навколо Парнасу» (Літературні бувальщини), 1989; «Веселий антракт» (Бувальщини про композиторів та музикантів), 1989 р.; «Усмішки в антракті» (Театральні бувальщини), 1991 р.; «На якому поверсі небо?» (Жарти дітей та великих людей), «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2004 р.; «Два крила» (Гумор, сатира), Київ, 2005 р.

Переклади:

Гюнтер Герліх. «Знайти компас!», «Веселка», 1978 р.; Г. Е. Лессінг. Байки. «Всесвіт», 2004 р.

Упорядкував для серії «Шкільна бібліотека» книжку «Слово до слова — весела розмова» (1994, 2002, 2004 рр.). Це своєрідна хрестоматія українського гумору від Євгена Гребінки до Євгена Дударя.